

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101611

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-12-2023

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ликтей Людмила Миколаївна

2. Liudmyla M. Lyktei

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: не застосовується

Дата захисту: 29-11-2023

Спеціальність за освітою: Українська мова та література

Місце роботи здобувача: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.451.011

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.01.45

Тема дисертації:

1. Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах
2. Development of method competence of teachers of humanitarian disciplines in pedagogical colleges

Реферат:

1. У дисертації обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов реалізації моделі розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах. На основі аналізу наукових джерел обґрунтовано авторське визначення методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін, яку визначено як професійну інтегровану якість, що передбачає вмотивованість щодо здійснення інноваційної професійно-методичної діяльності, здатність до ефективної ретрансляції в освітній практиці психолого-педагогічних, методичних знань, структурування змісту гуманітарних дисциплін з урахуванням інноваційності та міждисциплінарності, спрямованість на адаптацію та продукування інновацій під час викладання, а також передбачає прагнення до самонавчання, професійного зростання та творчого саморозвитку. У структурі методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів нами виокремлено такі компоненти: ціннісно-мотиваційний,

когнітивний, операційно-творчий та рефлексивний. З'ясовано, що термінологічний дискурс проблеми розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах формують такі терміносполуки, як: «компетентність», «компетенція», «методична компетентність», «методична культура», «методична майстерність», «методична компетентність викладача», «методична компетентність викладачів гуманітарних дисциплін». «професійний розвиток», «розвиток методичної компетентності», «розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін». Обґрунтовано методологічні підходи до розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін, з яких найбільш ефективними є такі: інноваційний підхід – спрямований на розвиток особистості викладачів гуманітарних дисциплін відповідно до розвитку освітніх інновацій у змісті, формах, методах, технологіях викладання; діяльнісний підхід – зорієнтований на розвиток активності викладачів гуманітарних дисциплін, що сприяє зростанню самостійності, впевненості у своїх можливостях, удосконаленню методичної майстерності; компетентнісний підхід – передбачає спрямованість на формування вмотивованості до розвитку відповідної компетентності, використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти для удосконалення професійних компетентностей, насамперед методичної; системний підхід – забезпечує системність у професійному зростанні викладачів; цілісність компонентної структури методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів; андрагогічний підхід – уможливорює врахування професійного досвіду, специфіки виконання професійних функцій, індивідуальних вікових особливостей, вмотивованості до професійної діяльності, розвитку і саморозвитку. Вивчення зарубіжного досвіду підвищення професійного рівня, розвитку методичної компетентності викладачів дозволило з'ясувати, що у системі неперервної педагогічної освіти цих країн наявна зорієнтованість на компетентнісний підхід у професійному розвитку педагогів, викладачі беруть активну участь у педагогічних (предметних) асоціаціях; розвиток методичної компетентності часто відбувається на засадах тьюторства, менторства; практикується розробка та апробація авторських програм; активним є процес сертифікації; при педагогічних коледжах функціонують науково-методичні відділи, центри та адміністративні підрозділи, що опікуються професійним та методичним розвитком педагогів тощо. Узагальнено потенціал гуманітарних дисциплін у контексті методичного розвитку викладачів педагогічних коледжів, що полягає в їх інноваційності структурування змісту, необхідності добору інноваційних форм, методів, технологій викладання, передбачає використання можливостей для професійного удосконалення викладання цих дисциплін. Нами схарактеризовано потенціал гуманітарних дисциплін, що викладаються у педагогічних коледжах на освітньо-кваліфікаційному рівні підготовки фахового молодшого бакалавра у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 Початкова освіта («Методика навчання української мови», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька/англійська)», «Культурологія», «Основи філософських знань» та ін.), що дозволило підтвердити необхідність удосконалення методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін, що мають відповідати сучасним вимогам до педагогів, що здійснюють інноваційну педагогічну діяльність, структурувати зміст дисциплін на засадах міждисциплінарності, екстраполювати освітню практику реформаційні зміни, пов'язані з Новою українською школою, організацією дистанційного і змішаного формату навчання. Визначено сукупність взаємозалежних, взаємодоповнювальних та взаємопов'язаних педагогічних умов розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах.

2. In the dissertation, the effectiveness of pedagogical conditions for implementing the development model for the method competence of teachers of humanitarian disciplines in pedagogical colleges was justified and experimentally tested. Based on the analysis of scientific sources, the author's definition of method competence of teachers of humanitarian disciplines was substantiated and described as a professional integrated quality that involves motivation for innovative professional and methodological activities, the ability to effectively transmit psychological, pedagogical, and methodological knowledge into educational practice, the structuring of the content of the humanitarian disciplines with consideration of innovativeness and interdisciplinarity, a focus on adaptation and production of innovations during teaching, as well as a commitment to self-learning, professional

growth, and creative self-development. In the structure of method competence of teachers of humanitarian disciplines in pedagogical colleges, the following components were identified: value-motivational, cognitive, operational-creative, and reflective. It has been determined that the terminological discourse regarding the development of method competence of teachers of humanitarian disciplines in pedagogical colleges includes such term combinations as "competence," "competency," "method competence," "methodological culture," "methodological mastery," "teacher's method competence," "method competence of teachers of humanitarian disciplines," "professional development," "development of method competence," and "development of method competence of teachers of humanitarian disciplines." Methodological approaches to the development of method competence of teachers of humanitarian disciplines have been justified. Among them, the most effective ones include: the innovative approach - focuses on the development of teachers' personalities in line with educational innovations in content, forms, methods, and teaching technologies; the activity-based approach oriented toward promoting the activity of teachers of humanitarian disciplines, fostering independence growth, confidence in their own abilities, improvement of methodical skills; the competency-based approach - involves a focus on the formation of motivation to develop the relevant competency, on the use of opportunities from formal, non-formal, and informal education to enhance professional competencies, especially in the realm of methodology; the systemic approach - ensures systematic professional growth for teachers, the integrity of the component structure of method competence for teachers of humanitarian disciplines in pedagogical colleges; the andragogical approach - enables consideration of professional experience, the specifics of performing professional functions, individual age-related characteristics, motivation for professional activities, and the development of self-directed learning.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Ликтей, Л. (2019). Етичний компонент методичної компетентності викладача педагогічного коледжу. Естетика та етика педагогічної дії: збірник наукових праць, 20, 78-86.
- 2. Ликтей, Л. (2020а). Зміст розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у процесі викладання фахових методик. Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти. В.20, т.2, 77-80.
- 3. Ликтей, Л. (2020b). Сучасний стан розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць, В. 68, 82-85.
- 4. Ликтей, Л. (2020c). Компоненти, критерії та рівні сформованості методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць, В. 69, т.1, 92-96.
- 5. Ликтей, Л. (2020d). Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін через дистанційні технології навчання. Освітні обрії 1(50), 66-69. DOI: 10.15330/obrii.50.1.66-69.
- 6. Ликтей, Л. (2020e). Формування методичної компетентності майбутнього педагога. Професійна педагогіка, 1(20), 134-139. DOI: 10.32835/2707-3092.2020.20.134-139.
- 7. Ликтей, Л. (2020f) Принципи та закономірності розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: збірник наукових праць, 1(17), 48-

59. DOI: 10.35387/od.1(17).2020.48-59.

- 8. Sultanova, L., Tsiuniak, O. Milto, L, Zheludenko, M, Lyktei, L, Petrenko, L. Uchitel, A. (2021). The potential of Google Classroom web service for lecturers of higher educational establishments under pandemic conditions. 4.0 International (CC BY 4.0), 346-365. DOI: 10.55056/cte.279.
- 9. Ликтей, Л. (2022). Розвиток методичної компетентності викладачів педагогічних коледжів через професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи. Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, (с. 128-131). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка.
- 10. Ликтей, Л. (2020). Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах. Неперервна педагогічна освіта XXI століття: збірник матеріалів XVIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О.П. Рудницької. 3(15), (с. 213-215).
- 11. Ликтей, Л. (2020). Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах. Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів: Матеріали VI науково-практичної конференції 28 травня. За заг. ред. Романовського О.Г., (с. 494-496). Харків: НТУ «ХПІ».
- 12. Ликтей, Л. (2020). Вплив методичної компетентності викладача на самостійну роботу студентів. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня (с.178-180). Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка.
- 13. Ликтей, Л. (2020). Вплив модернізаційних освітніх процесів на розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів. Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та зарубіжжі. Матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2019 рік 25-26 березня, (с. 112-114).
- 14. Ликтей, Л. (2020). Розвиток лідерських якостей викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах як складова методичної компетентності. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій для управління соціальними системами». 29-30 вересня, (с. 178-181). Харків: НТУ «ХПІ».
- 15. Ликтей, Л. (2021). Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи. Матеріали Міжнародної конференції. 20 травня (с. 98-102). м. Біла Церква.
- 16. Ликтей, Л. (2022). Готовність викладачів гуманітарних дисциплін до розвитку методичної компетентності в умовах воєнного стану. Матеріали III Міжнародної наукової онлайн-конференції «Україно моя вишивана». 19 травня. Івано-Франківськ. 55 с.
- 17. Ликтей, Л. (2019). Методичні рекомендації щодо підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників Івано-Франківського коледжу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ: Плай. 86 с.
- 18. Ликтей, Л. (2019). «Методика навчання української мови у схемах і таблицях» для студентів III курсу спеціальності 013 «Початкова освіта». Навчально-методичний посібник, Івано-Франківськ: Наір. 96 с.
- 19. Ликтей, Л., Чупровська, М. (2019). Методичні рекомендації до проведення практики студентів спеціальності 013 Початкова освіта, Івано-Франківськ: Отто Ганс. 295 с.
- 20. Ликтей, Л. (2020). «Інтерактивні методи, прийоми, технології навчання в новій українській школі: від теорії до практики». Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Кушнір Г.М. 108 с.
- 21. Ликтей, Л. (2021). Програма розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Кушнір Г.М. 68 с.
- 22. Ликтей, Л. (2019). Методична компетентність як складова професійного розвитку викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів. Молодий вчений (Педагогічні науки), 11(75), 219-223.

- 23. Lykтей, L. (2021). State of development of teachers' ment competence in foreign countries. Three Seas Economic Journal. Izdevnieciba Baltija Publishing, V. 2, 1, 42-47.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Султанова Лейла Юріївна

2. Leyla I. Syltanova

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлинського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Товканець Ганна Василівна

2. Ganna V. Tovkanetc

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мукачівський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 36246368

Місцезнаходження: вул. Ужгородська, буд. 26, Мукачеве, Мукачівський р-н., 89600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федірчик Тетяна Дмитрівна

2. Tetiana D. Fedirchuk

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, буд. 2, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вовк Мирослава Петрівна

2. Muroslava P. Vovk

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грищенко Юлія Валеріївна

2. Yilia V. Grusthenko

Кваліфікація: к. пед. н., старший науковий співробітник, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21593122

Місцезнаходження: вул. Максима Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Сотська Галина Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Сотська Галина Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Сотська Галина Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна